

4 | 2021

Acta Classica Mediterranea

Acta Classica Mediterranea

4 | 2021

Founders | Kurucular

Hüseyin Sami Öztürk - Hamdi Şahin - Gürkan Ergin - Ayşen Boylu

Editors-in-Chief | Baş Editörler

Hüseyin Sami Öztürk - Hamdi Şahin - Gürkan Ergin

Editorial Board | Editör Kurulu

Hüseyin Sami Öztürk - Hamdi Şahin - Gürkan Ergin - Aşkın Özdizbay

Editors in Epigraphy | Epigrafi Alan Editörleri

Hamdi Şahin - Hüseyin Sami Öztürk

Assistants in Epigraphy | Epigrafi Alan Asistanları

Fiğen Şahin - Selen Kılıç - Haralambos Nikolayidis - Ezgi Demirhan-Öztürk

Advisory Board (In Alphabetical Order) | Danışma Kurulu (alfabetik sırayla)

Z. Sencan Altınoluk (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

Thomas Corsten (Universität Wien)

Vedat Çelgin (İstanbul Üniversitesi, *emeritus*)

İnci Delemen (İstanbul Üniversitesi, *emeritus*)

Çiğdem Dürüşken (İstanbul Üniversitesi)

Kenan Eren (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Alan Greaves (Liverpool University)

Matthäus Heil (Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften)

Kaan İren (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Ulrike Jansen (Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften)

Ludwig Meier (Österreichische Akademie der Wissenschaften)

Esen Öğüş (Princeton University)

Ekin Öyken (İstanbul Üniversitesi)

Hüseyin Murat Özgen (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Aliye Erol-Özdizbay (İstanbul Üniversitesi)

Christine Özgan (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Pınar Özlem-Aytaçlar (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Felix Pirson (DAI İstanbul)

Manfred Schmidt (Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften, *emeritus*)

Christof Schuler (DAI München)

Cumhur Tanrıver (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Oğuz Tekin (Koç Üniversitesi - AKMED)

Managing Editor | Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ayşen Boylu

Address | Adres

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.

Tomtom Mah. Yeni Çarşı Caddesi No: 52-1, 34433

Beyoğlu/İstanbul

Sertifika No: 16972

www.homerbooks.com

e-mail: homer@homerbooks.com

Printed by | Baskı

Altan Ambalaj Matbaa San. ve Tic. A.Ş.

Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sitesi 3. Caddesi No: 222/A-1

Bağcılar/İstanbul

Sertifika No: 36063

Contents | İçindekiler

Önsöz | Preface 7

Articles | Makaleler

A New Grave stele of a Roman *veteranus* from the southwest of Tios
(Devrek/Dadybra?) in Karadeniz Ereğli Museum
Bülent Öztürk 9

From Dacia Minor to Nicomedia: Iconography, Onomastics and a New
Career of the Late Roman Army. The Sarcophagus of Tziampo, *protector
divini lateris*
Hüseyin Sami Öztürk - Dan Dana 29

Der Apollontempel von Sura: Zeuge eines Tsunami
Diether Schürr 67

Inscriptiones Asiae Minoris (IAM) 75

Addenda, Corrigenda et Commentarii Inscriptionum II 301

Acta Classica Mediterranea
Guidelines for Authors 311

Acta Classica Mediterranea
Yayın İlkeleri 314

Önsöz | Preface

Acta Classica Mediterranea'nın dördüncü sayısı pandemi nedeniyle kısa bir gecikmeyle çıkmaktadır. Bu sayıda çok değerli dört makaleye yer verilmiştir. Makaleleriyle dergiye katkı sağlayan B. ÖZTÜRK, D. SCHÜRR, D. DANA ve H. S. ÖZTÜRK'e tüm yayın ekibimiz adına teşekkür ederiz.

IAM metnini gözden geçiren ve önerileriyle birlikte bir takım düzeltmeler yapan Th. CORSTEN'a ve grafiker Sinan TURAN'a teşekkür ederiz.

Editörler

The fourth issue of Acta Classica Mediterranea comes out following a short delay due to the pandemic. It includes four important articles by B. ÖZTÜRK, D. SCHÜRR, D. DANA and H. S. ÖZTÜRK. We are grateful for their contributions.

Finally, we extend our thanks to Th. CORSTEN for his review of and suggestions for the IAM text and to our graphic designer Sinan TURAN for his work to bring all this together.

Editors

A New Grave stele of a Roman *veteranus* from the southwest of Tios (Devrek/Dadybra?) in Karadeniz Ereğli Museum

Bülent Öztürk

In honorem et memoriam
Prof. Alexandru Avram...

Özet

Karadeniz Ereğli Müzesi'nde 2007 senesinden bu yana tarafımızca yürütülen epigrafik çalışmalar, Herakleia Pontike (Karadeniz Ereğli) ve Tios/Tieion (Filyos) antik kentlerinin Roma ve Bizans dönemlerine ait çok sayıda yazıtlı buluntunun kayda geçilmesini ve literatüre eklenmesini sağlamıştır. Bu çalışmada ise Zonguldak İli, Devrek (antik Dadybra?) İlçesinin Özbağı (Gerze) Beldesi'nde bulunmuş ve bir Roma *veteranus*'unun (= emekli asker) dörtgen kumtaşı mezar steli üzerine Eski Hellence yazılmış mezar yazıtı sunulmaktadır. Kısmen tamamlanabilmiş yazıtın çevirisi şöyle olmalıdır: “*Pia et fidelis* (= vefakar/itaatkar ve sadık) unvanlı ... Lejyonu'nda hizmet etmiş olan *veteranus* ... Pontius Galat- ki o ... sene yaşadı (burada yatmaktadır)”. Yazıtta bahsi geçen *veteranus*, askerlik hizmetini, *pia (et) fidelis* = εὐσεβής (καὶ) πιστή unvanını aldığı bilinen Roma lejyonlarından birinde yapmıştır. Sadakatlerinin karşılığı olarak farklı dönemlerde farklı imparatorlardan bu unvanı almış çok sayıda lejyon ismi bilinmektedir. *Veteranus*'un Galat- ismi, sadece onun Galatia kökenine değil, aynı zamanda onun hizmet ettiği lejyon konusunda da bir fikir verebilir, zira *legio VII Claudia pia fidelis* ile *legio XI Claudia pia fidelis* gibi bazı lejyonlara Galatia Bölgesi'nden çok sayıda asker katılımı olduğu iyi bilinmektedir.

Mezar taşının kayda geçtiği Özbağı ve Devrek'in Roma Dönemi'nde *Pontus et Bithynia* Eyaleti yönetimi altındaki aidiyeti, statüsü ve/veya hangi kentin *territorium*'una dâhil olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Bölgeye en yakın iki antik kent olarak kuzeybatısında Herakleia Pontike, kuzeydoğu bölümünde ise Tios kenti uzanmaktadır; ancak, Devrek İlçesi, Geç Roma Dönemi'nden itibaren kaynaklardan ismi bilinen Dadybra isimli antik yerleşimin lokalize edildiği yerlerden birisi olmuştur. Özbağı Beldesi'nin Hüseyinbeyler (Sombeyler) Mahallesi'nde, içerisinde mezar odaları bulunan bir *nekropolis* alanı I. derece sit alanı olarak tespit edilmiş olup bu mezar taşının da orayla ilişkilendirilmesi mümkündür. Özbağı'nın kentsel aidiyetini tespit edebilmek, sadece taşın nereye ait olduğu sorusunun değil, aynı zamanda Tios ve Herakleia sınırının nereden geçtiği sorusunun cevaplanmasına da yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bithynia, Herakleia Pontike, Tios, lejyon, *veteranus*